Raadsvergadering d.d. 12 december 2024

Voorstelnummer: 91-2024
Agendanummer: 15
Zaaknummer: Z24143481
Onderwerp: variantenstudie grondstoffenplan 2025-2030
Portefeuillehouder: Kees Schilder

Aan de raad.

Voorstel
De raad wordt gevraagd om aan de hand van de "Variantenstudie grondstoffenplan 2025-2030" per fractie een mondelingen zienswijze te geven op de variant waar de voorkeur naar uit gaat voor het grondstoffenplan 2025-2030.

Kern van het voorstel, samenvatting
De gemeente Edam-Volendam heeft de afgelopen jaren aan de hand van het Beleidsplan afvalbeheer 2017-2022 de wijze van inzameling en verwerking van huishoudelijk ingevuld, met als doel realisatie van de landelijke doelstellingen: maximaal 100 kilogram restafval per inwoner per jaar en 75% afvalscheiding in 2022. Deze doelstellingen zijn niet gehaald. In 2022 hadden we in totaal nog 231 kg restafval per inwoner.

Er moet nu een nieuw grondstoffenplan voor de periode 2025-2030 opgesteld worden. Hiervoor dienen we nieuwe doelstellingen te formuleren, waar vervolgens nieuw beleid en maatregelen aan gekoppeld worden. Uw raad heeft aangegeven meer betrokken te willen zijn bij het afvalstoffenbeleid en daar ook meer sturing aan te willen geven. We willen dan ook in gesprek met uw raad om de doelstellingen voor het nieuwe grondstoffenplan te formuleren. Hierbij is de belangrijkste vraag of we in het nieuwe grondstoffen beleidsplan ons committeren aan de nieuwe Europese en landelijke doelstellingen of formuleren we ons eigen doelstellingen, die voor onze gemeente mogelijk realistischer zijn.

De nieuw geformuleerde Europees en landelijk doelstellingen voor 2030 en 2035 zijn:

- Van kilo's restafval gaan we naar een percentage recyclebaar materiaal in het totale huishoudelijke afval, met als landelijke doelstelling 60% van ons afval recyclen in 2030. De doelstelling van 100 kilo restafval wordt daarbij niet los gelaten, maar het accent ligt nu meer op het percentage gerecycled materiaal.
- De Europese doelstelling is om vervolgens in 2035 gemiddeld 65% van ons afval gerecycled te hebben.

Voor het gesprek met uw raad hebben we een variantenstudie opgesteld waarin we eerst terugkijken welke doelstellingen waren geformuleerd voor het afvalbeleidsplan 2017-2022, wat hebben we bereikt, wat kost het ons en wat zijn de conclusies van het rekenkameronderzoek wat gehouden is in 2022. Vervolgens hebben we een analyse gemaakt waarom we de landelijke doelstellingen niet hebben gehaald. Tot slot worden er verschillende maatregelen toegelicht, waarna vier varianten zijn opgesteld. Uw raad wordt gevraagd om middels een mondelinge zienswijze per fractie in de raad van 12 december 2024 een voorkeur uit te spreken. Hiermee verwachten we inzicht te krijgen in de doelen en maatregelen die we willen treffen in het grondstoffenplan 2025-2030.
Beleidsdoelstelling, maatschappelijk effect

©ev 2020

Aan de hand van de variantenstudie willen we met uw raad in gesprek om de doelstellingen en mogelijke maatregelen voor het nieuwe grondstoffenplan 2025-2030 te bepalen.

Toelichting en argumenten
Zoals in de *kern van het voorstel, samenvatting* als is aangeven hebben we de doelstellingen uit het afvalbeleidsplan 2017-2022 bij lange na niet gehaald. Dit heeft verschillende redenen, zoals in het onderzoek van de rekenkamer uit 2022 geconcludeerd wordt en ook in de bijgevoegde variantenstudie geanalyseerd wordt.

Nu er een nieuw grondstoffenplan 2025-2030 opgesteld moet worden is het van belang of we daarin de Europese en landelijke doelstellingen weer in opnemen of gaan we onze eigen doelstellingen formuleren die meer realistischer zijn voor de gemeente Edam-Volendam. Hiervoor willen we in gesprek met uw raad aan de hand van verschillende varianten. Deze varianten zijn opgebouwd uit verschillende maatregelen die hieronder kort worden toegelicht.

Maatregel 1: Bronscheiden PMD
Bij bronscheiden PMD wordt het PMD door de bewoners gescheiden en niet meer middels nascheiding bij de afvalverwerker. Alle huishoudens krijgen een minicontainer om het PMD in op te slaan omdat het PMD niet meer bij het huishoudelijk afval gestort mag worden. Deze container wordt met een afgesproken frequentie geleegd. Bij het aan de bron gescheiden inzamelen van PMD moeten inwoners meer moeite doen dan bij nascheiding, omdat ze één extra stroom apart moeten houden en hiervoor ook ruimte nodig hebben.

Maatregel 2: Servicedifferentiatie fijn restafval
In de gemeente Edam-Volendam is serviceverlaging op twee manieren mogelijk:

1. Verminderen van het aantal ondergrondse restafvalcontainers in Edam en Volendam, waarbij het kan zijn dat inwoners meer dan de huidige 150 meter moeten lopen naar de dichtstbijzijnde container.
2. Verlagen inzamelfrequentie van de minicontainer in de voormalige gemeente Zeevang naar eens in de drie of vier weken, eventueel in combinatie met introductie van een kleinere 140 liter maat container.

Gelet op de genoemde overwegingen is het voorstel is om niet te kiezen voor serviceverlaging van het fijn restafval. Geen wijziging ophalen fijn restafval betekent echter wel geen effect op de hoeveelheid fijn restafval en op de kosten.

Maatregel 3: Servicedifferentiatie grof restafval
Serviceverlaging voor grof restafval kan ook aan de orde zijn, zoals in de vorm van het op afroep inzamelen van grof huishoudelijk afval in Edam en Volendam (net zoals in de voormalige gemeente Zeevang), eventueel in combinatie met het laten betalen voor deze dienst.

Ook kan worden gedacht aan het financieel belasten van het aanbieden van grof restafval, bouw- en sloopafval en puin op de milieustraten. Deze voorzieningen zijn nu nog gratis.

Maatregel 4: Invoering tariefdifferentiatie

©ev 2020

Het in rekening brengen van een afvalstoffenheffing die afhankelijk is van het aanbod restafval stimuleert inwoners om hun afval beter te scheiden. Hierbij wordt uitgegaan van het principe ‘de vervuiler betaalt’.

De meest gebruikte manier van tariefdifferentiatie is een systeem waarbij huishoudens naast een vastrechtbedrag betalen voor elke keer dat men de restafvalcontainer laat legen dan wel een inworp van een zak doet in een ondergrondse container. Het tarief is gekoppeld aan een literprijs en derhalve afhankelijk van de grootte van de container of de inwerpopening. Dit systeem is gemakkelijk te introduceren en voor iedereen goed te begrijpen. Ook technisch is er geen probleem.

Wanneer dit ingevoerd wordt zal aan het begin handhaving van groot belang zijn omdat bewoners mogelijk de vuilniszakken elders dumpen om kosten te besparen.

Maatregel 5: Stoppen met inzameling bedrijfsafval
Gemeenten zijn niet verantwoordelijk voor het inzamelen en verwerken van bedrijfsafval. Op grond van de Wet milieubeheer hebben gemeenten alleen een verplichting ten aanzien van huishoudelijk afval. Bedrijven mogen zelf bepalen met wie zij een contract afsluiten. Indien de gemeente bedrijfsafval inzamelt mag zij niet concurrerend zijn met de markt. De vraag is of de gemeente de inzameling bij bedrijven als service moet blijven aanbieden. Ook de huidige regeling tussen de gemeente en Kras Recycling voor het innemen en verwerken van bedrijfsafval van vishandelaren is een dienst die buiten de wettelijke taak van de gemeente valt.

Maatregel 6: Sluiten milieustraat Oosthuizen
De milieustraat Oosthuizen heeft beperkte openingstijden. Bezoekers van deze milieustraat kunnen ook gebruik maken van de milieustraat in Volendam. Deze milieustraat kan in 2025 gesloten worden.

Maatregel 7: Sluiten milieustraten en aansluiten bij Purmerend
Er kan ook gekozen worden om helemaal te stoppen met het inzamelen van grof afval voor zowel particulieren als bedrijven door de milieustraten in Oosthuizen en Volendam te sluiten.

Gemeente Purmerend opent in 2027 een nieuwe milieustraat in Baanstee-noord. De gemeente Purmerend heeft aangegeven dat wij aan kunnen sluiten bij deze milieustraat middels een Dienstverleningsovereenkomst. De kosten hiervoor zullen ongeveer € 700.000,- per jaar bedragen.

Maatregel 8: Communicatie
Het doen en laten van inwoners geeft de doorslag in de route om te komen tot minder afval en meer hergebruik en recycling. De gemeente moet de inwoners enthousiasmeren en motiveren om mee te gaan in het verhaal. Doelgroep van de communicatiecampagnes vormen alle inwoners.
In de campagnes wordt uitgegaan van minimaal de volgende uitgangspunten:

- de boodschap: afval is grondstof;
- aparte focus op preventie;
- aandacht voor de verschillende inzamelmiddelen;
- gestructureerde inzet van sociale en conventionele media;
- terugkoppeling van resultaten;
- scholen en bewonersgroepen betrekken bij afvalscheiding.

©ev 2020

Aan de hand van de verschillende maatregelen zijn de varianten opgesteld. Deze worden hieronder weergegeven.

Variant 1: Voldoen aan de Europese en landelijke doelstellingen van 60% recyclen huishoudelijk afval in 2030 en 65% in 2035. Tevens terugdringen van het aantal kilo's huishoudelijk afval.

Dit is in principe de meest verstrekkende variant. In deze variant worden er maatregelen voorgesteld om zoveel mogelijk aan de Europese en landelijke doelstellingen te voldoen. Tevens zullen het aantal kilo's huishoudelijk afval naar beneden gebracht worden. Hier zullen de meest vergaande maatregelen voor getroffen moeten worden. In welke mate de doelstellingen gehaald worden is niet inzichtelijk te maken.

De voorgestelde maatregelen in deze variant zijn:

- Invoeren tariefdifferentiatie — eenmalige kosten € 225.000,-
- In 2027 sluiten milieustraten en aansluiten bij Purmerend — jaarlijkse opbrengsten € 1.000.000,-
- Vanaf 2025 stoppen met bedrijfsafval
- Vanaf 2025 tot 2027 servicedifferentiatie grof restafval
- Onderzoeken waarom inwoners GFT zo weinig scheiden — eenmalige kosten € 50.000,-

Variant 2: Beter scheiden PMD, verlagen dienstverlening en terugdringen van het aantal kilo's grof afval en bedrijfsafval.

In deze variant willen we het PMD meer scheiden en het aantal kilo's grof afval terugdringen. Omdat de inwoners het GFT slecht scheiden en gewoon bij het restafval gooien kan het PMD slecht nagescheiden worden. Het voorstel is dan ook om het PMD voor te scheiden. Daarnaast zal de milieustraten in Oosthuizen en Volendam in 2027 gesloten worden en gaan we over naar Purmerend. In deze variant zullen de kosten voor het ophalen van het PMD weliswaar met € 70.000,- omhoog gaan en de eenmalige kosten zullen € 120.000,- zijn, maar daartegenover staat dat we minder kwijt zijn voor de afvalverwerking en we meer terugkrijgen voor het PMD.

De voorgestelde maatregelen in deze variant zijn:

- Voorscheiden PMD — eenmalige kosten € 120.000,- jaarlijks kosten € 70.000,-
- Servicedifferentiatie grof restafval — jaarlijkse opbrengst nog onbekend
- Stoppen met bedrijfsafval — vanaf 2026 jaarlijkse opbrengst € 295.000,-
- In 2027 sluiten milieustraten en aansluiten Bij Purmerend — vanaf 2027 jaarlijkse opbrengst € 1.000.000,-
- Onderzoek naar GFT scheiden — eenmalig kosten € 50.000,-

Variant 3: Campagne voeren voor het beter scheiden van het GFT, verlagen dienstverlening en terugdringen van het aantal kilo's grof afval en bedrijfsafval.

In deze variant willen we campagne voeren voor het beter scheiden van het GFT. Wanneer het GFT beter gescheiden wordt zal er ook meer PMD nagescheiden kunnen worden. Daarnaast willen we het grof afval terugdringen en helemaal stoppen met het bedrijfsafval. Tot slot zal de milieustraat in Oosthuizen gesloten worden. Men kan gebruik maken van de milieustraat in Volendam.

©ev 2020

In deze variant zullen de kosten voor de campagne eenmalig zijn. Daartegenover staat dat er mogelijk meer PMD nagescheiden kan worden wat jaarlijks extra inkomsten brengt. Dat geldt ook voor het stoppen met bedrijfsafval, servicedifferentiatie grof afval en het sluiten van milieustraat Oosthuizen.

De voorgestelde maatregelen in deze variant zijn:

- Servicedifferentiatie grof restafval — jaarlijkse opbrengst nog onbekend
- Stoppen met bedrijfsafval — vanaf 2026 jaarlijkse opbrengst € 295.000,-
- Sluiten milieustraat Oosthuizen — jaarlijkse opbrengst € 150.000,-
- Campagne voor GFT scheiden — eenmalig kosten € 50.000,-

Variant 4: Campagne voeren voor het beter scheiden van het GFT en terugdringen van het aantal kilo's grof afval en bedrijfsafval.

In deze variant willen we campagne voeren voor het beter scheiden van het GFT. Wanneer het GFT beter gescheiden wordt door campagne te voeren zal er ook meer PMD nagescheiden kunnen worden. Daarnaast willen we het grof afval terugdringen en helemaal stoppen met het bedrijfsafval.

De voorgestelde maatregelen in deze variant zijn:

- Servicedifferentiatie grof restafval — jaarlijkse opbrengst nog onbekend
- Stoppen met bedrijfsafval — vanaf 2026 jaarlijkse opbrengst € 295.000,-
- Campagne voor GFT scheiden — eenmalig kosten € 50.000,-

Kanttekeningen en alternatieven

De Europese en landelijke doelstellingen inzake het grondstoffenbeleid zijn niet wettelijk vastgelegd. De gemeente heeft de mogelijkheid om eigen doelstellingen voor het nieuwe grondstoffenplan 2025-2030 te formuleren. Of de kosten voor de afvalverwerking met de aangepaste doelstellingen voldoende dalen is nog niet duidelijk, maar zal een stuk minder zijn dan wanneer we de Europese en landelijke doelstellingen nastreven.

Financiële middelen en effect begroting

Vooralsnog zijn er geen financiële gevolgen verbonden aan dit voorstel.

Uitvoering en vervolgproces

21 november 2024	presentatie en toelichting variantenstudie tijdens themaraad.
12 december 2024	behandeling van de variantenstudie. Hierbij wordt gevraagd op per fractie een mondelinge zienwijze te geven op de voorkeursvariant uit de variantenstudie.
Dec. 2024/jan. 2025	opstellen grondstoffenplan.
27 februari 2025	behandeling grondstoffenplan.
27 maart 2025	vaststelling grondstoffenplan.

Participatie en communicatie

Nadat het grondstoffenplan 2025-2030 is vastgesteld zal deze gepubliceerd worden op de website van de gemeente.
De participatie en communicatie voor de uitvoering van het grondstoffenplan 2025-2030 zal onderdeel uitmaken van het plan.

©ev 2020

Rapportage, verantwoording en evaluatie
De voortgang van de uitvoering van het grondstoffenplan 2025-2030 zal vanaf 2026 gedaan worden aan de commissie Planning & Control middels een voortgangsrapportage.

Achterliggende documenten en eerder genomen besluiten

Rekenkameronderzoek afvalverwerking 2022:
https://edamvolendam.bestuurlijkeinformatie.nl/Agenda/Document/b9717534-d8c8-4767-a1e4-da75113a7d0a?documentId=52636dd5-6f8f-4972-ad77-b8711911ebce&agendaItemId=c4e332fe-30f9-4984-ba3a-0687459ce5e3

presentatie afvalinzameling themaraad september 2023:
https://edamvolendam.bestuurlijkeinformatie.nl/Agenda/Document/e51e621f-a094-4781-af34-a235e31a3df2?documentId=31866832-f6a0-4459-ad1c-69f53fc80915&agendaItemId=971882d3-4284-454f-b4a1-9f93ed572e4c

Bijlagen
- Bijlage 1: Variantenstudie grondstoffenplan 2025-2030

Edam-Volendam, d.d. 5 november 2024

Het college van burgemeester en wethouders van Edam-Volendam,

de secretaris,
C. Rijnberg

de burgemeester,
L.J. Sievers.

©ev 2020